

Силабус
освітньої компоненти
Методика роботи при труднощах у навчанні
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма «Логопедія. Спеціальна психологія»

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка

Перший рівень вищої освіти (бакалаврський)

Викладач (і)	Наталя Миколаївна Анастасова
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/fdsso/structure-fdsso/kaf-psychology/composition-kaf-psychology/anastasova/
Контактний тел.	+380959354005
Е-mail викладача:	lnatusya@i.ua
Графік консультацій	з 9.00 до 18.00 з понеділка по п'ятницю включно

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

для денної форми навчання

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
4\120	20	20	80	екзамен

для заочної форми навчання

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
4\120	8	6	106	екзамен

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: труднощі у навчанні, навчання, дитина, особа з особливими освітніми потребами, умови навчання, освітнє середовище.

Мета курсу: метою викладання освітньої компоненти є формування у здобувачів уявлень про труднощі у навчанні у різновіковій аудиторії, при різних порушення та станах у розвитку; оволодіння методами та методиками подолання труднощів у навчанні у осіб з особливими освітніми потребами; участь різних фахівців та батьків в освітньо-корекційному процесі.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності	Результати навчання
<p>ПК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>ЗК-8. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.</p> <p>СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.</p> <p>СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої суспільної інтеграції.</p> <p>СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.</p>	<p>РН9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.</p> <p>РН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.</p> <p>РН13. Володіти методиками сприяння соціальної адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.</p> <p>РН14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.</p>

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Загальні питання вивчення труднощів у навчанні.

Тема 1. Труднощі у навчанні у дітей.

Визначення труднощів у навчанні. Дитина з труднощами у навчанні. Поширеність та прояви труднощів у навчанні у дітей. Проблема труднощів у навчанні в Україні: дослідження. Типи труднощів у дітей. Особливості у навчанні.

Тема 2. Труднощі у навчанні у різні онтогенетичні періоди життя дитини.

Ранній вік – передумови до виникнення труднощів у навчанні. Труднощі дошкільного віку. Труднощі молодшого шкільного віку. Труднощі середнього шкільного віку. Профілактика виникнення труднощів у навчанні в різні періоди розвитку дитини. Порівняти поняття «шкільна неуспішність» та «труднощі у навчанні».

Змістовий модуль 2. Причини виникнення труднощів у навчанні та нормативні показники навчальної діяльності у дітей.

Тема 3. Етіологія появи труднощів у навчанні у дітей.

Біологічні та неврологічні фактори. Фізичні чинники: порушення зору, слуху, опорно-рухового апарату, недоношеність, захворювання. Психологічні фактори: знижена самооцінка, тривожність, стрес, депресивні стани. Когнітивні особливості: затримка психічного розвитку, порушення уваги та пам'яті. Соціальні фактори: конфлікти з однокласниками чи вчителями, відсутність мотивації. Наслідки неуспішності для особистісного розвитку дитини.

Тема 4. Компетентність як інтегрований результат індивідуальної навчальної діяльності дітей.

Нормативні показники освітньої діяльності. Оволодіння освітніми компетентностями. Наскрізні ключові компетентності навчальної діяльності: уміння вчитися; здоров'язбережувальна компетентність; загальнокультурна (комунікативна) компетентність; соціально-трудова компетентність; інформаційна компетентність. Функції оцінювання навчальних досягнень учнів.

Змістовий модуль 3. Діагностика труднощів у навчанні у дітей та визначення рівнів навчальних досягнень.

Тема 5. Діагностичні методики по виявленню труднощів у навчанні дітей дошкільного віку.

Діагностична функція освітньої діяльності. Діагностичні тести (на платформі «ВШО»), аналіз академічних досягнень, спостереження за навчальною діяльністю, опитування учнів та їхніх батьків, аналіз статистичних даних про успішність, портфоліо, рефлексія та самооцінювання. Тест Бейлі. Шкала Векслера. Шкала Маллен. Батарей оціночних тестів для дітей Кауфмана. тест Меріл Палмер. Особливості проведення педагогічної діагностики труднощів у навчанні дітей дошкільного віку.

Тема 6. Діагностичні методики по виявленню труднощів у навчанні дітей шкільного віку.

Методи діагностики навчальних втрат. Діагностичні тести (на платформі «ВШО»). Метод триангуляції : особливості проведення та значення. Нейропсихологічне тестування. Особливості проведення діагностики розладів навичок навчання для дітей шкільного віку. Фахівці, які здійснюють діагностику. Інструменти для оцінки когнітивних функцій. Комплексний підхід до діагностики труднощів у навчанні школярів. Діагностика дислексій (спеціалізовані тести, такі як TOWRE, STOPP) та дисграфій, дискалькулій.

Змістовий модуль 4. Особливості навчання та подолання труднощів у навчанні дітей із важкими порушеннями мовлення.

Тема 7. Труднощі у навчанні у дітей з важкими порушеннями мовлення.

Тяжкі порушення мовлення. Характеристика дітей з ТПМ. Труднощі у навчанні у дітей з ТПМ. Бар'єри в навчанні дітей з ТПМ та методичні рекомендації по організації навчальної діяльності.

Тема 8. Методики подолання труднощів у навчанні у дітей з важкими порушеннями мовлення.

Сприятливе освітнє середовище. Комплексний підхід щодо подолання труднощів у навчанні у дітей з ТПМ. Корекційна та психологічна робота. Особливості навчання математиці, читанню, письму тощо дітей з ТПМ. Індивідуалізовані навчальні підходи та технології, які допомагають у подоланні комунікативних бар'єрів, варіанти адаптації навчального матеріалу, соціальної адаптації учнів. Робота з батьками як важливий напрямок в подоланні труднощів у навчанні.

Змістовий модуль 5. Особливості навчання та подолання труднощів у навчанні дітей із інтелектуальними порушеннями.

Тема 9. Труднощі у навчанні у дітей з інтелектуальними порушеннями.

Інтелектуальні порушення. Причини виникнення. Труднощі у навчанні у дітей з інтелектуальними порушеннями. Навчальна діяльність дітей з порушеннями інтелектуального розвитку

Тема 10. Методики подолання труднощів у дітей з інтелектуальними порушеннями.

Індивідуалізація навчання. Спеціальні навчальні та корекційно-розвиткові програми. Спрямоване спеціальне освітнє середовище. Методичні рекомендації щодо подолання труднощів у навчанні у дітей з інтелектуальними порушеннями. Терапія мови та рухів, як освітня підтримка для дітей інтелектуальними порушеннями. Психотерапія для вирішення поведінкових та емоційних проблем. Підтримуюче проживання та допомога в опануванні життєвих навичок. Інтерактивні методи навчання для адаптації дитини з ППР до навчання.

Змістовий модуль 6. Особливості навчання та подолання труднощів у навчанні дітей із синдромом дефіциту уваги з гіперактивністю.

Тема 11. Труднощі у навчанні у дітей із синдромом дефіциту уваги з гіперактивністю.

Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю. Основні симптоми СДУГ. Причини виникнення СДУГ. Труднощі у навчанні у дітей із СДУГ. Навчальна діяльність дітей із СДУГ. Методичні рекомендації щодо подолання труднощів у навчанні дітей з синдромом дефіциту уваги з гіперактивністю.

Тема 12. Методики подолання труднощів у дітей із синдромом дефіциту уваги з гіперактивністю.

Структуроване навчальне середовище Структуроване завдання, таймер-навчання, планування в навчанні, зорова стимуляція, заохочення). Індивідуальний план підтримки дитини з СДУГ під час навчання. Поведінкова терапія як підтримка в подоланні труднощів у навчанні. Співпраця з фахівцями. Робота з батьками як важливий напрямок в подоланні труднощів у навчанні.

Змістовий модуль 7. Методики подолання труднощів у навчанні у дітей з функціональними розладами.

Тема 13. Труднощі у навчанні у дітей з функціональними розладами.

Функціональні порушення. Характеристика дітей з функціональними розладами. Труднощі у навчанні дітей з функціональними розладами. Методичні рекомендації по організації навчальної діяльності та подоланню труднощів у навчанні. Форми та методи роботи по подоланню труднощів у навчанні у дітей з функціональними розладами. Співпраця різних фахівців як важлива ланка для подолання труднощів у навчанні для дітей з функціональними розладами. Методики роботи при труднощах у навчанні у дітей з сенсорними порушеннями. Методики роботи при труднощах у навчанні у дітей з моторними порушеннями. Психолого-педагогічний супровід дитини з функціональними розладами, які мають труднощі у навчанні.

Тема 14. Методики роботи та подолання труднощів у навчанні дітей з опорно-руховими порушеннями.

Опорно-рухові порушення: поняття, різновиди, причини. Характеристика дітей з опорно-руховими порушеннями. Труднощі у навчанні дітей з опорно-руховими порушеннями. Адаптації для дитини з порушенням опорно-рухового апарату в закладі освіти. Методичні рекомендації по організації навчальної діяльності та подоланню труднощів у навчанні у дітей з опорно-руховими порушеннями. Скаффолдінг - створення умов для підвищення успішності кожного учня з порушеннями опорно-рухових функцій. Методики роботи при труднощах у навчанні у дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Індивідуальний супровід, спрямований на формування нових рухових навичок та покращення загального фізичного стану. Психолого-педагогічний супровід дитини з порушеннями опорно-рухового апарату.

Змістовий модуль 8. Методики роботи та подолання труднощів у навчанні дітей з розладами аутистичного спектру.

Тема 15. Труднощі у навчанні у дітей з розладами аутистичного спектру.

Розлад аутистичного спектру: поняття, причини. Характеристика дітей з РАС. Труднощі у навчанні дітей з РАС. Необхідність та важливість режиму дня для дитини з РАС для покращення навчальних компетентностей. Методичні рекомендації по організації навчальної діяльності та подоланню труднощів у навчанні у дітей з РАС.

Тема 16. Методики роботи при труднощах у навчанні у дітей з розладами аутистичного спектру.

Створення сенсорного профілю - важливий елемент корекційної роботи з дитиною з РАС. Методики роботи при труднощах у навчанні у дітей з розладами аутистичного спектру. Створення комфортного навчального середовища для дітей з розладами аутистичного спектру. Форми та методи роботи по подоланню труднощів у навчанні у дітей з РАС. Створення ефективних умови для подолання труднощів у навчанні дітей з РАС. Допоміжні технічні засоби під час навчальної діяльності. Психолого-педагогічний супровід дитини з розладами аутистичного спектру, які мають труднощі у навчанні та робота з сім'єю.

Методи навчання:

У курсі «Методика роботи при труднощах у навчанні» на платформі Moodle та Zoom. ми використовуємо дистанційний формат навчання. доповідь, бесіда, навчальна дискусія, пояснення, повідомлення, демонстрування, виконання вправ, вирішення практичних ситуацій, тестування, метод аналізу, синтезу, порівняння, виокремлення основного, методи організації самостійної та індивідуальної роботи, створення мультимедійних презентацій.

Політика курсу:

Передбачає постійне відвідування лекцій та семінарських занять; на лекціях здобувачі слухають, конспектують за викладачем, задають та відповідають на запитання. На семінарське заняття здобувачі готують доповіді на запропоновані питання для обговорення та завдання для самостійної та індивідуальної роботи, активно беруть участь в обговоренні питань, доповнюють та задають запитання один одному, проходять тести з кожного модуля. У разі пропуску семінарського заняття з поважних причин – обов'язкові додаткові зустрічі у дні, які визначені для консультацій.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Використання ШІ під час виконання освітніх завдань здобувачами регулюються тезами щодо політики БДПУ у використанні ШІ в освітньому процесі (Наказ № 39 від 18.09.2025, рішення Вченої ради від 11.09.2025). Можливе використання матеріалу з глобальної мережі для формування навичок і умінь. Етичне та відповідальне використання інструментів на основі ШІ буде сприятиме застосуванню цих систем на благо викладачів та здобувачів, поліпшуватиме практику викладання та навчальний досвід, гарантуватиме розвиток навичок для майбутнього.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

Мультимедійне обладнання, підручники, нормативно-законодавчі акти спеціальної та інклюзивної освіти; спеціальне обладнання; дидактичні ігри; обладнання різних фахівців на напрямках діяльності.

Програмне забезпечення та навчальні матеріали:

1. презентації: використовуються для наглядного представлення теоретичного матеріалу.

2. навчально-методичне забезпечення: включає в себе посібники, методичні рекомендації, та інші друковані матеріали для підтримки навчального процесу.

Додаткові ресурси:

1. Zoom: для проведення дистанційних занять.
2. Moodle: де ви знайдете всі необхідні матеріали для курсу, завдання та тести.
3. Google додатки та Canva: для спільної роботи над документами та презентаціями.

Система оцінювання та вимоги:

Семестровий контроль у формі заліку здійснюється за результатами накопичених балів під час поточного оцінювання.

Загальна кількість балів за вивчений курс для здобувачів освіти *денної форми* навчання обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма кредитами (за відповідь на практичному занятті - 5 балів, за виконання самостійних та індивідуальних робіт - 5 балів (10 б.*16 тем = 160 б.), тестування - 5 балів (5 б.*8 тестів = 40 б.), та ділиться на загальну кількість кредитів (200 б. : 4 кредити = 50 б.) (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час екзамену або заліку (максимум 50 балів).

Загальна кількість балів за вивчений курс для здобувачів освіти *заочної форми* навчання обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма кредитами (за відповідь на практичному занятті - 5 балів (10 б.*2 теми = 20 б.), потім до отриманого показника додаються бали за виконані самостійні роботи (макс. 30 балів) Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час екзамену або заліку (максимум 50 балів).

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Базова

1. Барташнікова І. А., Барташніков О. О. Діагностика готовності дітей до навчання у школі. – Тернопіль: Богдан, 1998.
2. Барташнікова І. А. Як визначити рівень розумового розвитку дитини? Тести для дітей 5–7 років. – Тернопіль: Богдан, 1998
3. Бобренко І.В. Розвиток просторового орієнтування дошкільників із інтелектуальними порушеннями в аспекті реалізації наступності дошкільної і початкової ланки освіти / І.В. Бобренко // Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти: зб. матеріалів V Міжнар. наук. -практ. конф. / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методики дошкільної освіти; відпов. секр. К.І. Демчик. Київ: Міленіум, 2019. С. 22–25.

4. Брушневська І.М., Рібцун Ю.В. Комунікативний компонент мовленнєвої діяльності у дітей: діагностичний комплекс: навч. -метод. посіб. для роботи з дітьми із порушеннями мовлення. Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2020.
5. Глазунова С.С. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку з кохлеарними імплантами. Київ, 2014.
6. Діагностика психічного розвитку дітей раннього віку: Метод. рекомендації / Укл. Н. В. Карпенко-Сашнєва. — К.: ІЗМН, 1996. — 60 с.
7. Дидактичні та методичні засади спеціальної освіти дошкільників з порушеннями інтелектуального розвитку: навч. -метод. посіб. / Н.О. Макаруч, А.М. Висоцька, О.В. Чеботарьова, І.В. Гладченко, А.В. Міненко, С.В. Трикоз, Г.О. Блеч, І.В. Бобренко. – К., 2014. – 337 с.
8. Довгопола К.С. Психолого-педагогічна оцінка комунікативного розвитку незрячої дитини раннього віку / Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. Вип. 15. Київ, 2019. С. 56–66.
9. Довгопола К.С. Психолого-педагогічна оцінка психомоторного розвитку незрячої дитини раннього віку / Особлива дитина: навчання і виховання. Вип. 1 (93). Київ, 2020. С. 31–38.
10. Заїка С. К. Сутність слухомовленнєвого розвитку в контексті комплексного підходу до навчання та виховання дітей дошкільного віку після кохлеарної імплантації / С. К. Заїка // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. - 2015. - Вип. 9. - С. 27-32. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ooop_2015_9_6
11. Ілляшенко Т.Д. Дитина з гіперактивним розладом у навчальному закладі. Психологічний супровід / Т. Д. Ілляшенко. – К.: Редакція загальнопед. газет, 2017. – 70 с.
12. Інтелектуальні здібності дитини. - К.: Мікрос-СВС, 2003.
13. Карпенко З.С. Експресивна психотехніка для дітей. – К., 1997.
14. Король А.В. Мовленнєва картка з картинками: логопедичне обстеження рівня мовленнєвого розвитку дитини Вид. 2-ге, зі змін. і доп. Тернопіль: Мандрівець, 2018. 24 с. іл. + 8 с. (вкладка).
15. Клименко В. В. Розроблення норм психічного розвитку дитини // Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України. Вип. 22. Актуальні проблеми сучасної української психології. — К.: Нора-прінт, 2002. — С. 106—118.
16. Консультативно-діагностичний супровід дітей з особливими освітніми потребами в діяльності психолого медико-педагогічних консультацій: посіб. / Жук Т. В., Ілляшенко Т. Д., Луценко І. В. та ін.: за ред. А. Г. Обухівської. – К. УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. – 247 с.
17. Контрольний список сфер розвитку для діагностики та раннього втручання й корекції поведінки: навчально методичний посібник / Тереза Сіансіоло, Леся Прохоренко // за ред. Л.Прохоренко. – Київ : Наша друкарня, 2021. – 106 с.

18. Коробко С., Коробко О. Робота психолога з молодшими школярами: Метод. посіб. – К.: Літера ЛТД, 2006. Тест тривожності (Р. Тэммл, М. Дорки, В. Амен): Учеб.-метод, пособ. / Сост. И. Б. Дерманова. - СПб.: Речь, 2002.
19. Костенко Т.М. Психодіагностичні методики для дітей із порушеннями зору: адаптація та модифікація / Особлива дитина: навчання і виховання. Вип. 4 (92). Київ, 2019. С. 60–67.
20. Кочерга О. В. Початок життя становлення творчості. — К.: Кобза, 2003. — 106 с.
21. Ксенія Тихонова. Труднощі навчання. Практичні рекомендації для дітей, батьків і педагогів. Кенгуру. Київ. 152 с.
22. Кукуруза Г.В. Модель послуг ранньої реабілітації та інтеграції дітей з особливими потребами//Як організувати інноваційні соціальні послуги для дітей з особливими потребами. Моделі та документи.
23. Рання інтеграція та інклюзивне навчання/ Авт. кол.: О.О. Савченко, Г.В. Кукуруза, Ю.М. Швалб та ін.; упоряд. Л.Л. Сідельнік. – К.: ТОВ «ЛДЛ». — 2007.
24. Лаврентьєва Г. П., Титаренко Т. М. Практична психологія для вихователів. - К.: ВПОЛ, 1993. -Вип. 1, 2.
25. Луцько К.В. Мовленнєвий розвиток дитини та деякі умови його забезпечення у ранньому віці // Сучасні технічні засоби реабілітації й навчання дітей з вадами слуху та мовлення. Наук.-метод. зб.: Вип. 3. / За ред. Б.С.Мороза, К.В.Луцько. – К.: А&P, 2002. – С. 35-67. 24. 25. 2003.
26. Манова-Томова В. Психологічна діагностика раннього віку. – К., 1997
27. Методи вивчення психічного розвитку дитини-дошкільника / Т. О. Піроженко, Л. Г. Подоляк та ін. – К.: Світоч, Міхановська Н.Г., Кукуруза Г.В., Кравцова А.М. та ін. \
28. Дитина із труднощами у навчанні. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. - 48 с. - (Інклюзивне навчання).
29. Процедура оцінки розвитку дітей раннього віку в системі раннього втручання: методичні рекомендації (Узгоджено АМН України та МОЗ України). — Харків, 2005.
30. 28. Немов Р. С. Психологія: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. завед. – М.: ВЛАДОС, 2003. - С. 100-102.
31. Олексенко С. В. Вплив моторної активності на мовленнєвий розвиток немовлят // Зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. — К., 2004. — Т. 4. Вип. 5. — С. 212—220.
32. Олексенко С. В. Дослідження особливостей взаємозв'язку сенсорного мовлення і моторної активності дітей раннього віку // Зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. — К., 2006. — Т. 8. Вип. 4. — С. 267—273.
33. Олексенко С. В. Формування запитань у дітей раннього віку як процес взаємодії моторних і мовленнєвих складових // Наукові записки Інституту

- психології імені Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. — К.: Міленіум, 2006. — Вип. 28. — С. 123—132.
34. Островська О. К. Аутизм: проблеми психологічної допомоги / Катерина Олексіївна Островська. — Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. — 110 с. — (Навчальний посібник). 32. 160 с.
35. Програма розвитку дітей від пренатального періоду до трьох років «Оберіг». — Тернопіль: Мандрівець, 2014.
36. Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку від 3 до 7 років «Віконечко» / [Т. В. Сак, Л. І. Прохоренко, та ін.; За заг. ред. Л.І.Прохоренко – Тернопіль : Мандрівець, 2019. – 312 с.
37. Прохоренко Л. І. Дитина із труднощами у навчанні / Л.І. Прохоренко. — Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. — 48 с. — (Інклюзивне навчання за нозологіями).
38. Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Недозим І.В., Баташева Н.І. Бар'єри в навчанні та участі дітей з когнітивними порушеннями: особливості розвитку дітей із ЗПР, РАС, ГРДУ. / Л.І.Прохоренко, О.О.Бабяк, І.В.Недозим, Н.І.Баташева. - Чернівці: «Букрек», 2018. — 31 с.
39. Психолого-педагогічна діагностика розвитку дітей раннього дошкільного віку: Навчально-методичний посібник / За науковою редакцією Л. О. Федорович / Укладачі О. В. Гнітій, І. В. Макаренко, Л. О. Федорович. — Кременчук: Християнська Зоря, 2010. — 217 с.
40. Раннє втручання для дітей з розладами спектру аутизму. Клінічний протокол. // Електронний ресурс. — 2009. — Режим доступу до ресурса: <http://cwf.com.ua/images/stories/503/early-intervention-for-children-with-autismspectrum-disorders-clinical-protocol.pdf>.
41. Рібцун Ю.В. Диференційна діагностика заїкання. Професійний довідник учителя-логопеда ДНЗ. Х.: ВГ «Основа», 2012. С. 90–101. Рібцун Ю.В. Мовленнєва картка обстеження дітей із заїканням. Професійний довідник учителя логопеда ДНЗ. Х.: ВГ «Основа», 2012. С. 152–157.
42. Роговик Л. С. Психомоторика дитини. — К.: Главник, 2005. — 112 с.
43. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму: Монографія / Тетяна Вікторівна Скрипник. — К.: Фенікс, 2010. — 368
44. Синопис діагностичних критеріїв DSM-V та протоколів NICE для діагностики та лікування основних психічних розладів у дітей та підлітків / перекл. з англійської; упор. та наук. ред. Леся Підлісецька. — Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2014. — 112 с. — (Серія «Психологія. Психіатрія. Психотерапія»).
45. Склянська О.В. Супровід первинної соціалізації дитини з особливими потребами в програмах раннього втручання / О.В. Склянська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова : збірник наукових праць. — К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. — Випуск 30. — (Серія 19 «Корекційна педагогіка та спеціальна психологія»).

46. Стадненко Н. М. Методика діагностики відхилень в інтелектуальному розвитку молодших школярів / Н. М. Стадненко, Т. Д. Ілляшенко, А. Г. Обухівська. – [2-е вид. перероб. та доповн.]. – Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д. Г., 2006. –36 с.: Дидактичний матеріал: комплект А і Б (45 арк.).
47. Діагностика та корекція загального недорозвитку мовлення у дітей дошкільного віку // Навчально-методичний посібник. – К, 2015. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/8723/>.
48. Чеботарьова О.В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання дітей з інтелектуальними порушеннями у спеціальних дошкільних закладах» (програма з трудового виховання, методичні рекомендації, дидактичні матеріали) / О.В. Чеботарьова. – К.: 2012. – 112 с.
49. Чеботарьова О.В. Метелики в обладунках. Діти з ДЦП / О.В. Чеботарьова, І.В. Гладченко. – Харків: Видавництво «Ранок», ВГ «Кенгуру». – 2019. – 32 с. – (Серія «Поради батькам і педагогам»).
50. Чеботарьова О.В. Сонячні діти. Діти із синдромом Дауна / О.В. Чеботарьова, І.В. Гладченко. – Харків: Видавництво «Ранок», ВГ «Кенгуру». – 2019. – 32 с. – (Серія «Поради батькам і педагогам»).
51. Шевченко В. М. Сучасні методи реабілітації дітей з порушеннями слуху / В. М. Шевченко // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. - 2013. - Вип. 4(1). - С. 95-102. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ooor_2013_4%281%29__14
52. Шевченко, В.М. (2015). Система допомоги дітям з глибокими порушеннями слуху: від раннього виявлення до комплексного супроводу. Збірник наукових праць. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки), 5, 360-368. Режим доступу: <http://aqce.com.ua/> Actual problems of the correctional education
53. Ярмола Н. А. Діти дощу. Діти з розладами аутистичного спектра / Н.А. Ярмола. – Харків: Видавництво «Ранок», ВГ «Кенгуру». – 2019. – 32 с. – (Серія «Поради батькам і педагогам»)

Допоміжна

1. Анастасова Н. М., Самсонова К. В. Формування життєвих компетентностей у дітей з розладами аутистичного спектру засобами ерготерапії. Наукові перспективи: журнал. Київ. 2022. № 7(25) 2022. С. 460-470. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-7\(25\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-7(25)).
2. Байда Л. Ю. Інвалідність та суспільство:[навч.-метод. посіб.]. За заг. ред. Л. Ю. Байди, О. В. Красюкової-Еннс. Київ, 2012, 216 с.
3. Основи спеціальної та інклюзивної педагогіки: навчальний посібник / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2018. 338 с.
4. Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту».

5. Постанова КМУ від 09 грудня 2020 р. № 1289 «Про затвердження Порядку забезпечення допоміжними засобами для навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти».
6. Наказ МОН від 23.04. 2018 № 414 «Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти».
7. Наказ МОН від 20.04.2015 № 446 «Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності».
8. Syzko Hanna, Tetiana Sushchynska, Natalya Anastasova, Olha Donchenko, Anna Dubovenko. Web Quest Technologies: Developing Communicative Sphere of Preschool Children with Down Syndrome. Vol 9, No 3 (2020) : Journal of History Culture and Art Research 9(3). P. 55–71. URL : <http://kutaksam.karabuk.edu.tr/index.php/ilk/article/view/2764>
9. Smith, J., Brown, A. Classification and Diagnosis of Post-Stroke Dysphagia // Journal of Neurological Sciences. 2020. № 45(2). С. 123-135.
10. Nguyen, L., Kim, Y. Physiotherapy Techniques for Swallowing Disorders // Physiotherapy Journal. 2021. № 10(5). С. 543-558.

Інформаційні ресурси

16. <https://edu.bdpu.org/>
17. <https://dspace.bdpu.org.ua/login>